

Литература:

1. Конверський А. Є. Критичне мислення. Підручник для студентів навчальних закладів вищої освіти усіх спеціальностей. – К.: Центр учбової літератури, 2018. – 344 с.
2. Пропедевтика внутрішніх хвороб з доглядом за терапевтичним хворим [За заг. ред. А. В. Єпішина]. – Тернопіль: Видавництво “Укрмедкнига”, 2001. – 768 с.
3. Savchenko N. Abductive reasoning and the possibilities of their application in the context of medical diagnostics // IDEAS. PHILOSOPHICAL JOURNAL. SPECIAL SCIENTIFIC ISSUES, 1(19)-2(20), 2022. – P. 9-17.
4. Словник української мови: в 11 томах. – Том 2, 1971.

Гриб М. М.,
НМУ імені О. О. Богомольця,
Gribmaria1@gmail.com

Науковий керівник:
д. філос. н., проф. Шевченко С. Л.,
професор кафедри філософії, біоетики та історії медицини
НМУ імені О. О. Богомольця

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ РЕЛІГІЇ І МЕДИЦИНИ

Тема взаємозв'язку релігії і медицини у всі часи розвитку людства була актуальною, сьогодення не є винятком. Адже релігійні аспекти, такі як молитва, піст, поклоніння, медитації, різні духовні практики, здатні впливати на здоров'я людини, а медицина в свою чергу може використовувати ці переконання для покращення здоров'я та лікування хвороб. Дослідження і розуміння взаємозв'язку релігії та медицини можуть допомогти лікарям краще розуміти своїх пацієнтів, покращити вплив на підхід лікування та консультування щодо здоров'я. Водночас, такі дослідження допомагають духовним наставникам зрозуміти важливість медичних працівників в збереженні і покращенні здоров'я своїх вірян. Незважаючи на деякі розбіжності, в них є спільна мета – збереження духовного і тілесного здоров'я людини. Тому важливо забезпечити розуміння і підтримку з кожного боку, адже тільки спільними зусиллями можна досягнути гармонії, золоті серединки, яка забезпечить максимальний результат, збереження і покращення здоров'я населення.

Релігія і медицина з давніх часів є одними з найважливіших аспектів людського життя, які розвивалися взаємно впливаючи один на одного протягом багатьох століть. У багатьох давніх цивілізаціях релігійні та медичні практики були сплетені між собою. Наприклад, в Давній Греції медицина була пов'язана з релігією, і лікарі були часто священнослужителями. У інших цивілізаціях, таких як Єгипет та Месопотамія, боги та богині були пов'язані з певними хворобами та використовувалися в медичних ритуалах завдяки магічним засобам, які супроводжувалися обрядами та молитвами [1]

У християнстві, ісламі та інших віросповіданнях медицина та релігія були тісно пов'язані впродовж історії. У середньовічній Європі монастирі були часто центрами надання медичної допомоги. У Ісламі медицина була впливовою галуззю науки, що розвивалася впродовж століть і була пов'язана з духовними практиками, такими як піст і молитва, віра в лікувальну силу Бога. Варто зазначити, що в ісламі існує традиція відвідування хворих та допомоги їм [1].

Однак, з часом релігія та медицина стали розділятися, і медицина стала все більше ґрунтуватися на наукових дослідженнях та доказах. З початком науково-технічної революції в XVI столітті, медицина стала все більше спиратися на наукові дослідження та методи, що базуються на доказах [6]. Це призвело до розширення знань про фізіологію та хвороби, розробки нових методів діагностики та лікування. Відкриття нових методів діагностики та лікування, таких як анестезія та антибіотики, дозволило медицині розвиватися як окремій науковій галузі.

Незважаючи на це, релігія і релігійні практики займають чільне місце в житті людини. Для багатьох людей релігія є основою їхнього життя і сприйняття світу, тому вона безпосередньо впливає на самопочуття людини, моральний та фізичний стан. Деякі з цих практик можуть впливати на медицину. Наприклад, у багатьох релігіях духовні лідери можуть бути джерелом порад та підтримки для людей, які стикаються зі складними проблемами зі здоров'ям. Духовні лідери також можуть надавати підтримку під час передсмертного стану, допомагати рідним приймати важливі рішення щодо лікування та догляду за померлими, можуть мати значний вплив на рішення людей щодо лікування, вакцинацій та інших медичних процедур [3].

З іншого боку, деякі релігійні практики можуть впливати на медичне лікування в негативний спосіб. Як зазначають дослідники даної проблеми: "для багатьох людей релігійні практики є не тільки джерелом підтримки і надії, але й чинником стресу, а також можуть викликати глибокі психічні стани, такі як депресія та тривога. Наприклад, деякі форми релігійного покаяння можуть бути дуже стресовими та можуть погіршити самопочуття людини" [2]. Також, деякі люди можуть відмовлятися від медичного лікування на користь релігійних практик, які не мають доказаної ефективності. Це може призвести до погіршення стану здоров'я та навіть смерті. Релігійні переконання можуть стати причиною відмови від певних видів медичного лікування, таких як кровотечі, аборти, трансплантація та інші медичні процедури, які сприймаються як суперечливі з релігійними поглядами.

Усвідомлення взаємодії між релігією та медициною дуже важливо для забезпечення найкращого методу лікування та догляду за пацієнтами. Медичні фахівці повинні бути відкриті до взаємодії з духовними лідерами та розуміти, як релігійні практики можуть впливати на здоров'я та лікування. Духовні лідери також повинні бути готові співпрацювати з медичними фахівцями та підтримувати пацієнтів у прийнятті рішення щодо їх здоров'я та лікування.

Взаємодія релігії та медицини може мати позитивний вплив на пацієнтів, особливо на тих, які можуть мати хронічні захворювання або термінальні стадії хвороби. Релігійні практики можуть допомогти зменшити страх, тривогу

та депресію, які можуть супроводжувати хворобу, та сприяти підвищенню внутрішньої мотивації для одужання. Наприклад, молитва чи медитація можуть допомогти зменшити рівень стресу та підтримати позитивний настрій. Як слушно доводить Мирославська Н. В.: “Релігія сприяє не лише фізичному і психологічному здоров’ю, але й забезпечує важливий фактор відповідальності за здоров’я свого тіла та духу, формує культуру поведінки та сприяє здоровому способу життя» [4]. Дослідниця, справедливо на нашу думку, також зазначає, що «релігійні практики допомагають підвищити рівень самоконтролю та самодисципліни» [4]. Однак, важливо пам’ятати, що релігійні практики не можуть замінити медичне лікування та професійний догляд.

Одним з прикладів позитивної взаємодії релігії та медицини є паліативний догляд. “Паліативна допомога – це духовно-ціннісний підхід до лікування хворого в стані, коли медична терапія вже не має можливостівилікувати його захворювання та рятівні операції не є доцільними” [5]. Паліативна медицина є підходом до догляду, який спрямований на поліпшення якості життя пацієнтів зі складними захворюваннями, такими як рак, серцево-судинні захворювання та деменції, а також видом допомоги близьким для подолання емоційного стресу [5]. Релігійні практики в таких випадках є важливими елементами паліативного догляду, оскільки допомагають пацієнтам знайти спокій, а також зняти фізичний та емоційний біль [5].

Отже, взаємодія релігії та медицини є складним багатограним процесом, який може відігравати важливу роль у забезпеченні здоров’я та добробуту людей. Це вимагає поваги та взаєморозуміння між релігійними лідерами та медичними працівниками, а також відкритості до діалогу та співпраці для досягнення спільної мети, а саме збереження здоров’я, фізичного і душевного.

Загалом, релігія та медицина взаємодіють протягом історії людства, і ця взаємодія може бути корисною та продуктивною для обох сторін. Релігія може допомагати людям знаходити рішення в складних медичних ситуаціях та давати їм психологічну підтримку. Водночас, медицина здатна забезпечити ефективну та безпечну допомогу, що може покращити стан здоров’я людей. Важливо розуміти, що релігійні переконання можуть впливати на рішення щодо медичних процедур, і в таких випадках важливо поважати свободу віросповідання кожної людини. У той же час, наукові стандарти та протоколи безпеки залишаються основою медичної діяльності.

Отже, необхідно пам’ятати, що релігія та медицина можуть доповнити одна одну, але вони не повинні конфліктувати між собою. Люди повинні мати можливість вільно обирати свої релігійні переконання та одержати належну медичну допомогу без будь-якої дискримінації.

Література:

1. Полушкін П. М. Посібник до вивчення курсу “Історія медицини”. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2016. – 242 с.
2. Козловський О. Р. Релігійна свідомість і релігійні практики населення сучасної України як предмет соціально-філософського аналізу. – Київ: Стилос, 2007. – 192 с.

3. Chida, Y., & Steptoe, A. (2008). "Positive psychological well-being and mortality: A quantitative review of prospective observational studies", *Psychosomatic Medicine*, No. 70(7), Pp. 741 – 756.
4. Караулова, Л. В. Вплив релігійності на здоров'я людини: наукові підходи // *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Серія: Психологія, педагогіка, соціальна робота, 2019, № 2(41). – С. 54 – 59.
5. Плотніков Є. Г. Медико-етичні аспекти допомоги термінально хворим пацієнтам // *Збірник наукових праць Харківського національного медичного університету*, 2016. – Вип.35. – С. 189 – 193.
6. Коханенко О. В. Наукова та релігійна віра: логічний аналіз // *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Філософія. Політологія, 2007. – № 84-86. – С.129 – 131.

Райковська М. І.,
НМУ імені О. О. Богомольця,
raikovskamarina@gmail.com

Науковий керівник:
д. філос. н., проф. Шевченко С. Л.,
професор кафедри філософії, біоетики та історії медицини
НМУ імені О. О. Богомольця

ВПЛИВ РЕЛІГІЙНИХ ПРАКТИК НА ФІЗИЧНЕ І ПСИХІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ЛЮДЕЙ У МЕДИЧНОМУ КОНТЕКСТІ

Відносини між релігією та медициною вже давно є предметом наукових досліджень. Зокрема наслідки взаємодії релігійних практик з клінічною медициною та їх вплив на фізичне і психічне здоров'я пацієнтів є актуальним питанням в дослідженнях даної галузі. Релігійні практики можуть включати різноманітні аспекти, такі як: молитва, медитація, релігійні ритуали, вірування тощо, а також можуть мати важливий вплив на фізичне, психічне благополуччя людей.

На стан фізичного та психічного благополуччя людини можуть впливати не лише перелічені релігійні практики, а й соціально-когнітивні підходи до релігії. Дану проблематику детально досліджували Джессі Дезуттер, Коен Луїккс, Арндт Бюссінг та Дірк Хатцебаут. Результати дослідження, проведенні згаданими вченими, показують, що "релігійні орієнтації та соціально-когнітивні підходи до релігії були суттєво пов'язані з результатами досягнення благополуччя, тоді як релігійна участь – ні" [1].

Молитва – звернення людини до Бога, богів, інших надприродних або асоційованим з Богом істот за допомогою канонізованого тексту цього звернення. Вона є найбільш поширеною релігійною практикою, яку використовують пацієнти. Це найпопулярніша стратегія боротьби з болем. Зазвичай молитву не пов'язують з ступенем болю. Але у статті Александра